הרוח נתחברה במקצתו ונהיה משניהן גוף הרוח. וצורה שלישית צורת המים נתחברה במקצתו ונהיה משניהם גוף המים. וצורה רביעית צורת הארץ נתחברה במקצתו ונהיה משניהם גוף הארץ. נמצא למטה מן הרקיע ארבעה גופין מוחלקין זה למעלה מזה וכל אחד ואחד מקיף את שלמטה ממנו מכל רוחותיו כמו גלגל. הגוף הראשון הסמוך לגלגל הירח הוא גוף האש. למטה ממנו גוף הרוח. למטה ממנו גוף המים. למטה ממנו גוף הארץ. ואין ביניהם מקום פנוי בלא גוף כלל:

יא ארבעה גופות האלו אינם בעלי נפש ואינם יודעים ולא מכירים אלא כגופים מתים. ויש לכל אחד ואחד מהם מנהג שאינו יודעו ולא משיגו ואינו יכול לשנותו. וזה שאמר דוד הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות אש וברד שלג וקיטור. וביאור ענין הדברים הללוהו בני אדם מגבורותיו שתראו באש ובברד ובשאר ברואים שתראו למטה מן הרקיע שגבורתם תמיד גיכרת לקטן ולגדול:

פרק רביעי

א ארבעה גופים הללו שהם אש ורוח ומים וארץ הם יסודות כל הנבראים למטה מן הרקיע. וכל שיהיה מאדם ומבהמה ועוף ורמש ודג וצמח ומתכת ואבנים טובות ומרגליות ושאר אבני בנין והרים ונושי עפר הכל גולמן מחובר מארבעה יסודות הללו. נמצאו כל הגופים שלמטה מן הרקיע חוץ מארבעה יסודות האלו מחוברים מגולם וצורה. וגולם שלהם מחובר מארבעה יסודות האלו. אבל כל אחד מארבעה היסודות אינו מחובר אלא מגולם וצורה בלבד: **ב** דרך האש והרוח להיות מהלכם ממטה מטבור הארץ למעלה כלפי הרקיע. ודרך המים והארץ להיות מהלכם מתחת הרקיע למטה עד לאמצע שאמצע הרקיע הוא הממוצה שאין למטה ממנו. ואין הילוכם לא בדעתם ולא בחפצם אלא מנהג שנקבע בהן וטבע שנטבע בהן. טבע האש חם ויבש והוא קל מכולם. והרוח חם ולח. והמים קרים ולחים. והארץ יבשה וקרה. והיא כבידה מכולם והמים קלים ממנה לפיכך נמצאים למעלה על הארץ. והרוח קל מן המים לפיכך הוא מרחף על פני המים. והאש קל מן הרוח. ומפני שהם יסודות לכל גופים שתחת הרקיע ימצא כל גוף וגוף מאדם ובהמה וחיה ועוף ודג וצמח ומתכת ואבן גולמו מחובר מאש ורוח ומים ועפר. וארבעתן יתערבו ביחד וישתנו כל אחד מהם בעת העירוב עד שימצא המחובר מארבעתן אינו דומה לאחד מהן כשהוא לבדו. ואין במעורב מהן אפילו חלק אחד שהוא אש בפני עצמו או מים בפני עצמן או ארץ בפני עצמה או רוח בפני עצמה אלא הכל נשתנו ונעשו גוף אחד. וכל גוף וגוף המחובר מארבעתן ימצא בו קור וחום לח ויבש באחד. אבל יש מהם גופים שיהיה בהם חזקה מיסוד האש כמו בעלי נפש חיה. לפיכך יראה בהם החום יתר. ויש מהן גופין שיהיה בהן חזקה מיסוד הארץ כמו האבנים. לפיכך יראה בהם היובש הרבה. ויש מהן גופין שיהיה בהן חזקה מיסוד המים. לפיכך יראה בהם הלח יתר. ועל הדרך הזה ימצא גוף חם יתר מגוף אחר חם. וגוף יבש יתר מגוף אחר יבש. וכן ימצאו גופים שיראה בהן הקור בלבד. וגופים יראה בהן הלח בלבד. וגופים יראה בהן הקור והיובש כאחד בשוה. או הקור והלח כאחד בשוה. או החום והיובש כאחד בשוה. או החום והלח כאחד בשוה. לפי רוב היסוד שהיה בעיקר התערובת יראה מעשה אותו היסוד וטבעו בגוף המעורב: **ג** וכל המחובר מארבעה יסודות אלו הוא נפרד בסוף. יש שהוא נפרד לאחר ימים אחדים. ויש שהוא נפרד לאחר שנים רבות. וכל שנתחבר מהם אי אפשר שלא יפרד להן. אפילו הזהב והאודם אי אפשר שלא יפסד ויחזור ליסודותיו. וישוב מקצתו לאש. ומקצתו למים. ומקצתו לרוח. ומקצתו לארץ: **ד** הואיל וכל הנפסד יפרד ליסודות אלו למה נאמר לאדם ואל עפר תשוב. לפי שרוב בנינו מן העפר. ולא כל הנפסד כשיפסד מיד יחזור לארבעה היסודות. אלא יפסד ויחזור לדבר אחר ודבר אחר לדבר אחר וסוף הדברים יחזור ליסודות ונמצאו כל הדברים חוזרין חלילה: **ה** ארבעה יסודות האלו משתנים זה לזה תמיד בכל יום ובכל שעה מקצתן לא כל גופן. כיצד מקצת הארץ הקרובה מן המים משתנית ומתפוררת ונעשית מים. וכן מקצת המים הסמוכים לרוח משתנין ומתמסמסין והווין רוח. וכן הרוח מקצתו הסמוך לאש משתנה ומתחולל ונעשה אש. וכן האש מקצתה הסמוך לרוח מתחולל משתנה ומתכנס ונעשה רוח. וכן הרוח מקצתו הסמוך למים משתנה ומתכנס ונעשה מים. וכן המים מקצתו הסמוך לארץ משתנה ומתכנס ונעשה ארץ. ושינוי זה מעט מעט ולפי אורך הימים. ואין כל היסוד משתנה עד שיעשה כל המים רוח או כל הרוח אש שאי אפשר שיבטל אחד מן היסודות הארבעה. אלא מקצת ישתנה מאש לרוח ומקצת ישתנה מרוח לאש וכן בין כל אחד וחבירו ימצא השינוי בין ארבעתן וחוזרות חלילה לעולם: **ו** ושינוי זה יהיה בסביבת הגלגל ומסביבותו יתחברו ארבעתן ויהיה מהן שאר גולמי בני אדם ונפש חיה צמח ואבן ומתכת. והאל נותן לכל גולם וגולם צורה ראויה לו על ידי מלאך העשירי שהיא הצורה הנקראת אישים: **ז** לעולם אין אתה רואה גולם בלא צורה או צורה בלא גולם. אלא לב האדם הוא שמחלק גוף הנמצא בדעתי ויודע

נפש

מגדל עוז

פ"ד ארבעה גופים הללו כו' עד והרוח מקוב וכו'. גס זה הענין כלול פרק הקיצי ופרק המיבי דמסכ' יומיה וגלגל נו מהכמת הקבלה ופמ"ס בים מולקים בדבר:

מלכים. וזה הגולם שבמקום הסם במחלה קבל מרכבת שורות מסומות זו מזו בחצע ולפי סיומי חצעם חסמנה מקומם. הסם שהיה קלה מן הכל לפי שהיה חמה ויבשה מקומה בשיפולי גלגל היתה וזו היה הסם הטבעים והיה זכה הרכבה ואין לה עין ואינה מחומה כמו זו הסם שחלנו שחיו היתה מחומה היה גרסה המויר בלילה טוב מדוש. ולמעה מן הסם הרוח והוה חם ולח והוה כבד מן הסם וקל מן המים לפיכך מקומו למעה מן הסם. והמים למעה ממנו לפי שהוא כבד מפני שהוא קר ולח. והמרן כבדה מן הכל לפיכך היה למעה מן הכל והיא עומדת בחמצע בגבורת הסם כדכתיב תולה מרן על בלימה. וכל אלו המרכבות גופים הם עגולים. וכל אחד תוך חבירו והטובתו הטעם מבעית כלומר כשיהיו מוך למקומם יהטובתו כדי למזוך למקומם. כיצד כשהקת אבן ומזרוק מוחה למעלה מיד יחטובת ולא יפקוע עד שיחזור לארץ אם לא יהיה שומה מקלה. וכן כשהכוחו הסם למעה בהכרת בשיטול הכרכת העלה למעלה. וכגלגל בשיטול יהיה הכל בהכרת ומחטובת הגלגל ושבובו לאלו המרכבות יסודות יהכווה מכן כל הווה ונפסד. והם מרכבה מיוים דומם וצומח וחי ומדבר. ובעת שיהמכר מהרכבה יסודות אלו או מהמרכווה הגולם ולא יהיה רואי שהרי לקבלה וכשיפסד הגולם ולא יהיה רואי לקבל צורה הטורה שהיתה בו מיד יפסד מדבר לדבר עד שיטוב ויפרד למרכבת היסודות שהתחבר מהם:

יא ארבעה גופות האלו אינם בעלי נפש וכו'. כבר זכרנו שהטובתו הטעם בחצע ובין שהטובתו הטעם בחצע ובין להם נפש שהטובתו הם למקום שיהיו כמו נפש היה לפיכך היום יכולים לשמות מהכתם: וזה שאמר דוד הללו את ה' מן השמים וכו'. כלומר הם מקשה ושאמר היפך

א ארבעה גופים הללו וכו'. כבר זכרנו שהטובתו הטעם בחצע ובין שהטובתו הטעם בחצע ובין להם נפש שהטובתו הם למקום שיהיו כמו נפש היה לפיכך היום יכולים לשמות מהכתם: וזה שאמר דוד הללו את ה' מן השמים וכו'. כלומר הם מקשה ושאמר היפך סיפר הטאמר שהם כגופים מחיה ודוד שאמר שהם מהללים ואין מהלל הללו את ה', שהטובתו הטענין הדברים כך הללו בני אדם שהכירו בטובתו מכלופיו:

פ"ד **א** ארבעה גופים הללו וכו' ואין אלו נגופים שהם גלגל הכוכבים ומזלות שהם בעלי נפש ויודעים ומשיגים ומכירים ומחליטים על לפיכך ד' יסודות הללו גלגל שהם גלגל הכוכבים ומזלות ומה שיהטובתו מהם גלגל מורכב מהרכבת יסודות הללו. וזה שאמר שהכל הגופים מון מהרכבתן ר"ל כיוצ הגופים מפני שהם גופים מורכבים מהשים מהם בלבד כמו הענין שהוא מורכב מהאדן והאש. והאדן שהוא מורכב מן האש והרוח. והאד שהוא מורכב מן המים והרוח. וכן מי שיאמר שהשדים מלויין יאמר שגופם מורכב מהם ורוח ומפני זה לא יהיו לזכות עיהם:

ב דרך האש והרוח וכו'. כבר זכרנו שהטובתו הטעם בחצע ובין שהטובתו הטעם בחצע ובין להמלע למעלה והמים והאדן מלמעלה לממלעי וזה לפי שהכאש:

ומפני שהם יסודות לכל גופים כו'. פרושם יהד יקרא ממחזק. ובעת שיהטובתו לא יאמר אחד מהם בעורתו:

ו ושינוי זה יהיה בסביבת הגלגל וכו'. בשיטול הגלגל יהכוב קומם בהכרת מפני שהם בהטו בשיטול יהעדנו שפ"ו ויהקהוה מהם כל הגופים:

ז לעולם אי אתה רואה גולם בלא צורה וכו'. לא יהיה לשון מלא שים לו עין והנוף מורכב מגולם לפיכך לא תהיה הצורה לבדה ולא הגולם לבדו:

אלא לב האדם. כלומר מדעו הוא שיהיג הגולם לבדו והצורה לבדה:

נפש

ח **נפש** כל בעל חיים עוכו"ו. הצורה הקמור על שני עניינים. הקחד על הוקר הדבר הנקרא שכ"ל ושככי"ע כמו שקחמר צורת הכסא צורת הקדם שהוא עומד על רגליו וצורת פניו שים לו עיניים וקף ולשונות וקין מה שקמר כן לשקר בחי. והעניין השני הוא הענין שבו יפרד חומו דבר מחלתו כמו שקחמר צורת הקדם והוא החלק מן הגולם הרקמון שקבל זו הצורה ונפרד בה מעשר ההלקים ווו הצורה נקרחת בחי בשם נפש נפרד מן הגומח ומן הדומם. ויש בקדם ענין קחר יחר שבו נפרד מכל שחי ונקרחת בשפש הקדבר והוח שנתן לו השם כח לקבל השפע ממעלת חיפים ובה ידע כל הדברים וזו היח צורתו. ובשהלה יהיה הקדם יודע כל הדברים בכח ובשיקבון מעט מעט ויודע מה שלח היה יודע ידע הדברים בפועל. וזו חהיה לו הצורה השלימה שנקרחת נשם מלחים ודמוסו כמו שקחמר נעשה קדם בצלמנו כלומר נעשה קדם שיהיה בו צורה שידע הדעות שתין להם גולם. וחלילה שנהיה דעת הקדם דומה לדעת יוכרו. חלח ענין הדברים שיהיה בו כח להדמות ליוצרו בדביו ובעוחיו. על זה נחמר כן הקדם היה בקחד ממנו וכו' וחם שקחמר נעשה קדם בצלמנו חינו חומר על זו הצורה הנכרת לפיטם שקחמרנו עליה בענין הרקמון שהיח נקרחת חומר שיתחייב מזה שיהיה לנוכרי חומר כשקחרנו זה, חפני שבכר נתבחר ברחיות ומופתים שתין הנוכרי נוף וגויה וחה החומר לח יחלח חלח לגוף:

ואינה הנפש המצויה לכל נפש חיה שבה חוכל ושוחה וכו'. כבר הקדמנו שיש בקדם ענין שהוח משוקף בו לכל שחי והוח שנפרד בו שחי מן הצומח ומן הדומם ונקרחת הנפש החיונית, זחת הנפש יש לה חלקים ונקרחים כחות. וחם הנפש המצטית והנפש החיונית והנפש הנפשיית. והנפש הטבטית היח שבה חוכל ושוחה ומוליד. והחיונית היח המכינה הדברים לקבל ההרגשה והמושבה והיח השומרת צורת החברים ובשהבטל חיד יחות הקבר ולח יהיגים ולח יחוו. והנפשיית שבה מרגיש ומבהיר ומחשבת. וכל חלו הענינים שקדקמנו חותם נפשות חו כחות נישם הענין שקדקמנו חותו הנפש המדברת שבו נפרד הקדם מכל שון שחי. חפני שחלו הענינים מצויין לבשמה ולשיה ולעוף והנפש המדברת לח שמלח חלח בקדם, ולכי שמלח נפש ורוח שחמר על ענינים רבים כמו שהקדמנו הוכרנו להשניל לנפש המדברת שם חלח יפחוף בו זולתו. והוח שנקרח חותה צורת הקדם. ושון שמו קורחים לקדם מדבר חפני שים בו זה הדבור שהוח בנפש וענין זה הענין הנשבר שיחלה לזולתו כמו שנמלח מקום העופות ידברו כמו הקדם. חלח ענין הדעת בלבד והדעת היח צורת הנפש המדברת שנהנפש לדעת כמו גולם לצורה. ולפיכך קדם שתין בו דעת הוח כמו הבהמה ופע"פ שהוח מדבר חפני שהוח גולם חלח צורה נפי חלח יהיה נפשו חן בכח לל בפועל. כמו שקחמר כל קדם כותב בכח לכומר יש לו כח לכתוב וכל זמן חלח יכתוב בפועל חינו כותב. כך כל קדם יודע בכח ושם לח יודע בפועל חינו קדם עד שקחמר שלמוד נם חלח דעה נפש לח טוב ורע"ל דעה הכסרת הפ קנין: **ופעמים** רבות תקרא זאת הנפש החיונית נפש וגויה וחה נפש המדברת ונפש הנפשיית ונפש הטבטית וכו'. ופעמים יחמר נפש על הנפש החיונית כדכתיב הוח תחת הנפש, ורוח כדכתיב: **לפיכך** צריך להזכר בשמות. כלומר יבחל בשמות המשותפין כדי שילמד כל דבר מענינו ולח יעשה מענין לענין:

מ **אין** צורת הנפש זולתה מחוברת מן היסודות כדי שתפרד להם וכו'. כוונת הענין הזה להודיענו שנפש הקדם שהוח צורתו חינה מוכנת בתבנין הגוף. וזה יודע מנקי דרכיים. החחד במופת שתין זה הנפש מכלל גוף הקדם. חפני שגוף הקדם מחובר מהכיעה היסודות וזו חינה מחוברת מהם עד שתפרד להם. וחינה מכח הנשמה חפני שכח הנשמה צריך לנשמה. והנשמה שחמר עליה הנה היח שהנפש החיונית שנקרחת נשמה שחמר כל חבר נשמה רוח חיים בחפיו. והנפש החיונית היח צריכה לגוף חפני שהברות הגוף חיד חדם ומזונו ומשקהו לפיכך כשיתפרד הקדם חו יפסד תפרד זו הנשמה ויחד יחות החי. חבל צורת הקדם חינה צריכה לנשמה ולח לגוף חפני שהיח ענין חלוי בגוף תלייח החבנה לבד. וידיעת זה הדבר על בוריו קשה הרבה. לפי שבשתפרד הנשמה לח הקדבר זו הנפש חפני שהגוף והנשמה צריכים לה והיח חינה צריכה להם. כמו שחלך הממוצע כשתפרד המדיכה לח יפרד הקלך חם חינו כה. והדרך הנחית מדרך הקבלה שהב"ה זוו במלות ואחר למו שתם נעשה לוחם מזה לחיי העוה"ב כדכתיב למען ייטב לך והחרכת ימים ותרי"ג למען ייטב לך לעולם שכולו טוב והחרכת ימים לעולם שכולו חרוך ואילו חיכה הנפש מובדת בפרדן הגוף לח היה לה חייס לעוה"ב ואילולח ידעו הכיחים שים לנפשם חייס לעוה"ב לח חסרו עלמם להרינה על קדושת השם כגון חניה מישחל ועזריה ועזרח הרובי מלכות. הרי שהכחר בשני דברים חלו שים לנפש הקדם חייס בעולם הבח ואיכה נפש לזולת בפרוד בפרוד הגוף וכחיב והיכה נפש לזולת בפרוד הגוף וכחיב והיכה נפש לזולתך בפרוד בפרוד החייס חת ס' חלחיך:

אלא יודעת ומבינת הדעות וכו'. בידיעת זה מהיה צורת הקדם שלימה לפני צורתה:

י **כל** הדברים האלה שדברנו בענין זה וכו'.

פי' מר טיפה שנוטפת מן הדלי שחיכה דבר נחבב כלל: ודברים עמוקים הם וכו'. סיבת עומקם לפי שהם לריכין הקדמות ומופתים. וכל דבר שהוח תלוי בידיעת הצורת וידיעת הצורות הנפרדות קרחוב מעשה מרכבה לפי שחמיתים ליחזקחל במרכבה. וידיעת הנופות הנפרדות ובשעם וצורתם ומהלך הגלגלים כל זה נקרח מעשה ברחשית לפי שחתהר בחורה צורת בריחתן וכיצד נתהדשו במעשה ברחשית. וזה הענין יוכל כל קדם לידע לוחו מפני שהם נופים לו מקריים לנופים. וענין מעשה המרכבה דבר רוחני קשוב וח"ם להדם להשיגו על בוריו ולפיכך היודע ממנו שום דבר לח ילחדנו לכל קדם לפי שתין כל קדם יכול להשיג ולידע הצורות הנפרדות והטיעים הנכונים:

יב **בזמן** שקדם מתבונן בדברים האלו ומכיר כל הנבראים וכו'. כלומר שם שחמר מה הגלה יש לקדם בידיעת הגלגלים והיכולת ומה שחתהבר מהם. דע שים בידיעתם שני תועלות. קחחד שמידיעתם חעתק המחשבה להשיג הצורות הנפרדות ובורא הכל. שהקב"ה חין לו מחלה ולח עולם שיודע ממנו ולח יודע חלח ממעשיו ומדוחיו. והעניין הנני הוח שנכרו הגלגל הגה והוח כשיערוך הקדם נפשו לגלגלים וצורתם ידע עשלוחו וקלוחו ושכוח שחבר לחין. ועוד שבעת שיתבונן בחלו הגלגלים והיכולות ומה שחתהבר מהם ידע תכמתו וגבורתו של בורא ומיד חלמח נפשו להדבק בבורא ויחבב חלוחו שהבב רבה ויירח ויחבח שהד גדול. שהכי כשיערוך נפשו לחכמים שהיו לפני ידע שחיו שהבב לכלום לגבי הגלגל וחוהם החכמים היום מחבבים לכלום לגבי גוף הגלגלים והכוכבים שהם נופות קדושים. והנופות הלו היום מחבבים לכלום לגבי הצורות הנפרדות. והצורות הנפרדות חע"פ שהם קדושים היום קיימים בעלמם וחלח עולם שהוח הבוחל לח היה להם חייס כדכתיב כן בקדושיו לח יחמין ועמים לח זכו בעיניו פי' היום קיימים והקיום בקיום הבורח כדכתיב ומקעתיו יחד בחקוח שלמן בפיכוחו חזק וקיים לפיכך כשיערוך נפשו לגבי כל חלו ידע בהוח חיו מחבב לכלום. כמו שקחמר חדון הכיחים ואחנו מה. ולפי שהשיג כל חלו הענינים על בוריין היה ענינו מהד מכל החדם:

ועניני

גוף

ויודע שהוא מחובר מגולם וצורה. ויודע שיש שם גופים שגולמם מחובר מארבעת היסודות. וגופים שגולמם פשוט ואינו מחובר רק מגולם אחד. והצורות שאין להם גולם אינן נראין לעין אלא בעין הלב הן ידועין. כמו שידענו אדון הכל בלא ראיית עין: **ח** נפש כל בשר היא צורתו שנתן לו האל והדעת היתרה המצויה בנפשו של אדם היא צורת האדם השלם בדעתו. ועל צורה זו נאמר בתורה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כלומר שתהיה לו צורה היודעת ומשגת הדעות שאין להם גולם כמו המלאכים שהם צורה בלא גולם עד שידמה להן. ואינו אומר על צורה זו הניכרת לעינים שהיא הפה והחוטם והלסתות ושאר רושם הגוף שזו תואר שמה. ואינה הנפש המצויה לכל נפש חיה שבה אוכל ושותה ומוליד ומרגיש ומהרהר. אלא הדעה שהיא צורת הנפש ובצורת הנפש הכתוב מדבר בצלמנו כדמותנו. ופעמים רבות תקרא זאת הצורה נפש ורוח. ולפיכך צריך להזהר בשמותן שלא ימעה אדם בהן. וכל שם ושם ילמד מענינו: **ט** אין צורת הנפש הזאת מחוברת מן היסודות כדי שתפרד להם, ואינה מכח הנשמה עד שתהא צריכה לנשמה כמו שהנשמה צריכה לגוף. אלא מאת ה' מן השמים היא. לפיכך כשיפרד הגולם שהוא מחובר מן היסודות ותאבד הנשמה מפני שאינה מצויה אלא עם הגוף וצריכה לגוף בכל מעשיה לא תכרת הצורה הזאת. לפי שאינה צריכה לנשמה במעשיה. אלא יודעת ומשגת הדעות הפרודות מן הגולמים ויודעת בורא הכל ועומדת לעולם ולעולמי עולמים. הוא שאמר שלמה בחכמתו וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה: **י** כל הדברים האלו שדברנו בענין זה כמר מדלי הם ודברים עמוקים הם. אבל אינם כענין עומק פרק ראשון ושני. וביאור כל אלו הדברים שבפרק שלישי ורביעי הוא הנקרא מעשה בראשית. וכך צוו החכמים הראשונים שאין דורשין בדברים האלו ברבים אלא לאדם אחד מודיעין דברים אלו ומלמדין אותן: **יא** ומה בין ענין מעשה מרכבה לענין מעשה בראשית. שענין מעשה מרכבה אפילו לאחד אין דורשים בו אא"כ היה חכם ומבין מדעתו מוסרין לו ראשי הפרקים. וענין מעשה בראשית מלמדין אותו ליחיד אע"פ שאינו מבין אותו מדעתו ומודיעים אותו כל מה שיכול לידע מדברים אלו. ולמה אין מלמדין אותו לרבים. לפי שאין כל אדם יש לו דעת רחבה להשיג פירוש וביאור כל הדברים על בוריין: **יב** בזמן שאדם מתבונן בדברים האלו ומכיר כל הברואים ממלאך וגלגל ואדם כיוצא בו ויראה חכמתו של הקב"ה בכל היצורים וכל הברואים. מוסיף אהבה למקום ותצמא נפשו ויכמה בשרו לאהוב המקום ברוך הוא. ויירא ויפחד משפלותו ודלותו וקלותו בשיעריך עצמו לאחד מהגופות הקדושים הגדולים. וכ"ש לאחת מהצורות הטהורות הנפרדות מן הגולמים שלא נתחברו בגולם כלל. וימצא עצמו שהוא ככלי מלא בושה וכלימה

ריק

כל הדברים האלה שדברנו וכו' עד וביאור כל הדברים על בוריין. כל זה הענין פרק לין דוכתין (דף י"ב): בזמן שאדם מתבונן עד ריק ותכר. פרק כמה מדליקין (דף ל"ח): ועניני ד' פרקים אלו וכו' עד כוף הפרק. פרק לין דוכתין (דף י"ב י"ג):

פ"ד יג ואע"פ שדברים אלו דבר קטן הוא מדברי סופרים שהרי ממנו דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הוויות דלחביי ורבא תעפ"כ רמוי להקדימם וכו'. **כסוכה סוף פ' חשן ממנו** על ריב"ז שלא היתה מקבלת ומעשה וכו' **דבר גדול ודבר קטן דבר** גדול מעשה מרכבה דבר קטן הוויות דלחביי ורבא: **ובתב** הר"ן דבר קטן הוויות דלחביי **ורבא סי'** מכוס דמעיקרא ממר שלא היתה מקבלת ומעשה וכו' קרי להוויות דלחביי **ורבא דבר** קטן. לפי שמתן כסף שהתלמידים הרלשונים היו יודעים המעשה על בוריים הוויות דכוו' בתר הכי אחביי ורבא לדבר קטן הסביק להו, והכמב"ם כתב מה שכתב והלשוי שלא נכתב. וכן פירש הריטב"ם וסייס מכל דבר גדול הוא מכל חכמות העולם. וזה ספיכום למה הוא ולא כמו שפירשו מחרים והתלמידים יבקר בעיד עכ"ל:

ובשם הרב מליה מזרחי ז"ל מפתחי כתוב וז"ל מן המפורסמ שסם גדול שמר על שני פניס. סם בכתות. סם בחיכות. וסכגדול בחיכות יחלק עוד לשנים. כלומר שסם על גודל הדלות ומעלתו. וזה עוד יחלק לשני פניס סם מלד גודל מצד הדלות וסם מלד עומק מובנו. וכשמי על גודלו שכרו. ומשמה אין מעשה מסם גדול כשמר על מעשה מרכבה. כי מעשה מרכבה סם נקרל גדול מכחכמה כתלמודים שהוא גדול מלד גודל הדלות ומעלתו בשני החופנים יחד שסם גודל מצד הדלות ועומק מובנו. ואולם החכמה התלמודים שע"פ שחיכה חוקרת על עומק גדול כגודל חכמה מעשה מרכבה שהרי הדלות על מעשה מרכבה הוא הכתוב יחשלה בין לדעת חכמי הקבלה בין לדעת חכמי כתחקר ועוד החכמה התלמודית סם מעשה מלותיו יתברך. מ"מ כתשר לא יודע הטעם שה מלד גודל מצד הדלות וקבוץ רק מלד גודל השכר ומישומו שהוא בלי ספק שהחכמה התלמודים היא העוסק והשיקר שכר שה מכה לחיי העוה"ב משאר חיי החכמות והיא החכמה היותר גדולה מזה הלד מכל מה שאלתה והביא לחיות על זה:

ואני אומר שע"פ דרך זה יתבאר שה יתמן ר"ש (בן) חסמת אומר קיון ופחתי נדה כן גופי הלכות וכו' לומר שע"פ שחקופות וגימטריאות שקשה בדברים מעולים שהם הגלמיים המתמידים וקיומים שם דבר קל הערך. ופתחי נדה משקם דבר מכוער. שע"פ שלו כן גופי הלכות כלומר עיקרי תורה מלד השכר הגדול הצפון לעוסקים בהם. וחקופות וגימטריאות שע"פ שחשקם דברים מעולים מלד קיום עיקרים שלא כמו פרפראות לחכמה התלמודית שהיא רשות להקרא חכמה שהם להיות עכרה בפירוש מצותיו יתברך ולגודל השכר הגימטי לעוסקים בה ומקיימין מלותיה:

פ"ה א כל בית ישראל מצווין על קידוש השם שנאמר בני ישראל. ומוזהרין שלא להללו שנאמר ולא תחללו את שם קדשי. כיצד בשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנאמר במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. וחי בהם ולא שימות בהם. ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו: **ב** במה דברים אמורים בשאר מצות חוץ מעבודת כוכבים [ג] וגלוי עריות ושפיכת דמים. אבל שלש עבירות אלו אם יאמר לו

א סמ"ג עשין ס טור יו"ד סי' קנ: ב כסמ"ג לאוין כ':

ריק וחסר: יג ועניני ארבעה פרקים אלו שבחמש מצות האלו הם שחכמים הראשונים קוראין אותו [ה] פרדס כמו שאמרו ארבעה נכנסו לפרדס. ואע"פ שגדולי ישראל היו וחכמים גדולים היו לא כולם היה בהן כח לידע ולהשיג כל הדברים על בוריין. ואני אומר שאין ראוי לטייל בפרדס אלא מי שנתמלא כריסו לחם ובשר. ולחם ובשר הוא לידע האסור והמותר וכיוצא בהם משאר המצות. ואע"פ שדברים אלו דבר קטן קראו אותן חכמים שהרי אמרו חכמים דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן הוויות דאביי ורבא. אעפ"כ ראויין הן להקדימן. שהן מיישבין דעתו של אדם תחלה. ועוד שהם המובה הגדולה שהשפיע הקב"ה ליישוב העולם הזה כדי לנחול חיי העולם הבא. ואפשר שידעם הכל קטן וגדול איש ואשה בעל לב רחב ובעל לב קצר:

פרק החמישי

א כל [ו] בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל. ומוזהרין שלא להללו שנאמר ולא תחללו את שם קדשי. כיצד בשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנאמר במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. וחי בהם ולא שימות בהם. ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו: **ב** במה דברים אמורים בשאר מצות חוץ מעבודת כוכבים [ג] וגלוי עריות ושפיכת דמים. אבל שלש עבירות אלו אם יאמר לו

א סמ"ג עשין ס טור יו"ד סי' קנ: ב כסמ"ג לאוין כ':

יג ועניני מדברים פרקים אלו שבחמש מצות וכו'. ממ המקום הם. לידע שים שם מלוה. ומלה לעלות במחשבה שים מלוה זולתו. וליחדו. ולמהבו. ולירלה ממנו: **הם** שחכמים קורין מוסו פרדס. כדגרסינן בחגיגה פרק ב' מרכבה ובכסו לפרדם בן עזלי לחמר ובן זומא ור"ע. בן עזלי הלין ומת. בן זומא הלין ומפנ. לחר קלן בבדיעות. ר"ע ככנס בשלום ויולא בשלום. ובקרא זה הטעין מרדם בשביל שני מעיים. הא' כתו שהפרדם יש בו מיני מגדים שהם מתוק לשיים ומחמדים למלוה ושיומ מיס שיים שהם מעמחי לב ומרחיבים הנפשות כך אלו הפעיים. ועוד שהפרדם כשיכנס לו האדם יתלא מלאת רצונו ושחלוה לו ידע מה הוא הפרי שלהם ומה תועלת לו פרי ושכשיכנס שהם מעט מעט יתגלה לו סוד כל אחד ואחד מהם ושעמו והשתות, ואע"פ שהוא טוב ונאה הם יאכל ממנו הרבה יחלה ויזיק לו. כך אלו העניים בתחלה לא ידע הנאתם ותועלתם וכשיתבונן מעט מעט וידע הקדמות וירגיל עלמו בלימוד מיד יעלה למדרגה העליונה וידע מה שיוכל להשיג: **ולפיכך** אין ראוי לטייל בפרדס וכו'. כלומר ירגיל עלמו בתחלה בהקדמות שאין בהם קושי והם המסור והמותר ואלו מעפני המוסר והם הקדמות המיות דלחביי ורבא כלומר שהיה ביניהם מעם ומתן בו, והחכמים קרלו לעניים אלו דבר קטן מפני שהם קטנים לגבי מעשה ברחשית ומעשה מרכבה. וכן לממרו חכמים שמוסיף התלמידים היו לו לתלמ כוהן שלמדים מסם ראויים שתשרה עליהם שכינה כמקם כניסו ושלמדים ראויים שתעמוד להם תמה כיהושע ושעליהם ניסים גדול שבהם יונתן בן עוזיאל קטן שבהם בבן יוחנן בן זכאי ממרו עליו על ריב"ז שלא היה מקרא מפנה גמרא וכו' עד דבר קטן ודבר גדול ומתרו דבר קטן הוויות דלחביי ורבא תעפ"כ: **אעפ"כ** ראויין הם להקדימן וכו'. שמשפיעים מביאים לידי הבושה הגדולה שהקב"ה נוח על הגזל ועל החמס וכגמכה והדיוט. וכל שלו הם ליעזו בו עולם שבעולם הזה ויוכל להם להשיג בולמו ויגיע למי העוה"ב. הסם יעזכו על דבר כבוד שמו:

משנה למלך

פ"ה ב במה דברים אמורים בשאר מצות חון וכו'. בגמרא פרק בן סורר (דף ע"ד) מ"ר יוחנן ממר ר' שמעון בן יהוצדק נמלו ונמלו בעליית בית גזית ולמדו בלוד כל עבירות שבתורה **שאמרה** תם לומרים לו לחדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג חון מעבודת כוכבים וג"ע וג"ד. **ומנה** בגמון הברי"ם ז"ל בחבורה ה"ל כי' ר"ע בגמרל על כהן שנשל מלוסה ותשמשו שלא לסלוסה. **ומשיב** דה"ל לו לעבור מחמת חוסס ממון ושוד דחפילו בכלכם נפשות לא תמרינן לחא בשאר עבירות **שאל כשלש עבירות** העבודת כוכבים וג"ע וג"ד לח דקיי"ל בל עבירות בשתורה מפילו מ"ל לחדם עבור ואל **תהרג יעבור** ואל יהרג חון משלש חלו ושף על גב דליכח מלוסה לימו חלא מדברון ואימו בכלל **ג"ע מ"מ** כיון דליכח ביחה הוא הכי הוא ככלל ג"ע דתון מעבודת כוכבים וג"ע וג"ד דתמרינן לחו דוקא **הכי** חלא ס"ם בחבורה דידהו ורחים מהסיח דע"ז בן סורר מלוסה שהוא שיעו בחשה ותלה כחולי **גדול ותמרו** כדוחקים שחין לו תקנה עד שתכעל לו ותמרו תכניס ימות ואל תכעל ימות ואל תעמוד **נגדו עדותם** כי' חלמת לחו דוקא כלומר הגחת פניות בלבד משום דלכחורה דיחים הוא כ"ש בג"ד **משום** ליכוך ביחה דרבון ושעובר על דברי תכניס מיב מיתה ע"ד. ושיין מ"ש מכן הר"י יו"ד **שהוא גנוז לצדיקים** כך אותו מקום הוא מקום בערבות שהנשמות שם צרורות עכ"ל: [ו] בת"כ ממשמע שנאמר לא תחללו את שם קדשי א"כ מה תלמוד לומר ונקדשתי אמרה תורה מסור עצמך על קידוש שמי ע"כ: [ג] חייבו דוקא באיש אבל אשה קרקע עולם היא אם לא עשתה מעשה בגון להביא ערוה עליה כדמשמע פרק בן סורר ומורה (דף ע"ד) **דשריך והא אסתר פרהסיא הוחי ולא פריך גלוי עריות הואי אלא מפרהסיא** פריך משום חילול השם ועיין בהלכות איסורי ביאה פרק י"ח ובתוספות בפ"ק דכתובות (דף ג') ופרק כל שעה (דף כ"ה) וסוף פרק בן סורר:

מגדל עוז

פ"ה כל בית ישראל מצווין על קדוש השם וכו'. בגמרא בתוך עבדה כין גתם כיון לבין עובדי כוכבים. פרק חין מעמידין (ע"ג דף כ"ו) ופרק בן סורר ומורה (דף ע"ד) וביומח פרק בתרא (דף פ"ב) וסכמים פרק בל שעה (דף כ"ה). ועיין קדוש השם בתורת כהנים בפרשת תמור אל הכהנים וכפסדרין פ' ר' מיחות (דף ס"ה) וכספרי ונקדשתי בתוך בני ישראל על מנת כן הוצאתי לכם מלרין מנרים על מנת שתקדשו שמי בכרים וכן בתב ר"מ ז"ל בפ"ה:

הגהות מיימוניות

[ה] וכן פי' בערוך ע' אבן בשם רב האיי גאון שהיו עושים מעשים ומתפללים תפלה מיוחדת ומושתכשין בכתר וצופים בהיכלות ורואים היאך משמרות המולאכים בסיעמדם והיאך חיכל אחד הכיכל ולפנים מחיכל וכו' עד ולא שהיו עולים לכרום אלא בתדרי לבם צופים ורואים באדם שצופה בעיניו דבר ברור ושומעים ומדברים בעין הסובה ברוח הקדש עכ"ל בשם הגאון. והא דאמר בן עזאי הציין ומה פירוש תוסיף להזביר שמות כדי להביט באספקלריא תמאירה. אבל בערך פרדס כתב וז"ל נכנסו לפרדס פירוש פרדס מעין ג"ע